

**UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ
FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ
Institut mezioborových studií Brno**

Střídavá péče o děti po rozvodu manželství

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**Vedoucí bakalářské práce:
JUDr. Miroslava Kejdová, CSc.**

**Vypracovala:
Danuše Smolíková**

Brno 2009

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Střídavá péče o děti po rozvodu manželství“ zpracovala samostatně a použila jen literaturu uvedenou v seznamu literatury.

Brno 14. 04. 2009

.....
Danuše Smolíková

Poděkování

Děkuji paní JUDr. Miroslavě Kejdové, CSc., za velmi užitečnou metodickou pomoc, kterou mi poskytla při zpracování mé bakalářské práce a panu doc. PhDr. Antonínu Řehořovi, CSc., za pomoc v oblasti formálního zpracování bakalářské práce.

Také bych chtěla poděkovat za pomoc a podporu celé své rodině, zejména dceři Lucii a Honzovi.

Danuše Smolíková

OBSAH

OBSAH	1
ÚVOD	2
1 ROZVOD MANŽELSTVÍ	4
1.1 HISTORIE ROZVODŮ	4
1.2 PRÁVNÍ ÚPRAVY RODINNÝCH POMĚRŮ	6
1.3 ZÁKON O RODINĚ Č. 94/1963 SB.	7
1.4 NOVELY ZÁKONA O RODINĚ	8
1.5 OPATROVNICKÉ ŘÍZENÍ U SOUDU	9
1.6 SHRNUÍ	10
2 DRUHY ÚPRAVY POMĚRŮ	12
2.1 VÝHRADNÍ PÉČE	12
2.2 PRÁVNÍ ÚPRAVA SPOLEČNÉ A STŘÍDAVÉ PÉČE	13
2.3 PŘEDPOKLADY STŘÍDAVÉ VÝCHOVY	15
2.4 ZNALECKÝ POSUDEK A NÁLEZY ÚSTAVNÍHO SOUDU	20
2.5 PARTNER RODIČE DÍTĚTE	21
2.6 SHRNUÍ	21
3 STŘÍDAVÁ VÝCHOVA V PRAXI	23
3.1 ZAHRANIČNÍ ZKUŠENOSTI	23
3.2 HYPOTÉZY	25
3.3 ZPRACOVÁNÍ STATISTICKÝCH ÚDAJŮ	25
3.4 PŘÍPADOVÉ STUDIE	33
3.5 POMOC RODINÁM PŘI SVĚŘENÍ DÍTĚTE DO VÝCHOVY PO ROZVODU MANŽELSTVÍ	37
3.6 SHRNUÍ	38
ZÁVĚR	39
RESUMÉ	41
ANOTACE A KLÍČOVÁ SLOVA	42
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	43

ÚVOD

Rozvod manželství je událost v životě lidí, která zasáhne všechny zúčastněné. Jsou-li v manželství děti, týká se také dětí a zasáhne především je. Před rozvodem manželství musí být vždy rozhodnuto o další výchově dětí. Novelou zákona o rodině v roce 1998 bylo odděleno řízení o rozvod manželství od řízení o úpravě poměrů nezletilého dítěte pro dobu po rozvodu, proto je nejprve soudem pravomocně upraveno, kdo bude mít po rozvodu děti ve výchově a až poté může být manželství rozvedeno. Dále byla novelou v roce 1998 rozšířena možnost dosavadní výhradní výchovy jednoho rodiče o společnou a střídavou výchovu.

Střídavá péče o děti je nazývána v zákoně o rodině střídavou výchovou. Zaujala mě ihned po schválení v roce 1998. Po celou dobu jsem sledovala její uplatnění v praxi a zejména probíhající diskuse na téma, zda je střídavá péče pro děti vhodná nebo není. Existují příznivci tohoto modelu péče o dítě, ale také spousta odpůrců. Protože tento institut funguje teprve 10 let, nenašla jsem žádné výzkumy, které by potvrdily nebo vyvrátily názory odpůrců a příznivců střídavé výchovy. Podkladem pro všechny diskuse jsou zkušenosti soudů a psychologů. Můžeme se však opřít o poznatky z jiných zemí, kde jsou zkušenosti dlouhodobější, i když zákony jsou odchylné od úpravy v České republice. V USA začala většina států schvalovat zákony podporující styk s oběma rodiči od r. 1980, zkušenosti jsou i ve Velké Británii a v severských zemích, například v Norsku. Proto jsem tyto poznatky zařadila do bakalářské práce i přesto, že byly některé publikovány před účinností novely zákona o rodině, kterým byla upravena možnost společné a střídavé výchovy o děti po rozvodu v České republice.

Moje bakalářská práce Střídavá péče o děti po rozvodu manželství je koncipována do tří částí. V první části jsem se snažila popsat a vysvětlit rozvod manželství z historického hlediska i v současnosti. Ve druhé části je vysvětlena podstata institutu střídavé péče a podmínky, které jsou uváděny jako důležité, aby mohlo být o střídavé výchově rozhodnuto a aby střídavá výchova fungovala. Poslední část jsem věnovala statistickému zpracování využívání střídavé výchovy v praxi.

Cílem mé bakalářské práce bylo zjistit, do jaké míry je u nás využíván rodiči dětí institut střídavé výchovy, jak často je navrhována rodiči střídavá péče a který z rodičů má

větší zájem o střídavou výchovu. Dále jsem chtěla ověřit, jak v praxi fungují názory a doporučení odborníků. Cílem tedy nebylo posoudit, které možnosti úpravy poměrů jsou pro děti nejvhodnější, zda je pro dítě nejlepší výchova matky, otce nebo společná či střídavá výchova. Mým záměrem bylo odpovědět na otázku, zda má střídavá výchova v České republice místo a také se zamyslet nad tím, co by mohlo napomoci rodičům, kteří jsou postaveni před rozhodnutím, jak se budou po rozvodu manželství dále starat o své děti.

Jako hlavní metodu jsem použila analýzu odborné literatury. K tomu jsem využila formu stati přehledové. V části empirické je použito nepřímé pozorování.

Zdrojem bakalářské práce byla odborná literatura, odborné články psychologů, statistické údaje o práci soudů a zejména spisová dokumentace, která je vedena na orgánech sociálně-právní ochrany dětí.

1 ROZVOD MANŽELSTVÍ

1.1 Historie rozvodů

Na základě dochovaných záznamů a materiálů z minulosti zjišťujeme, že problémy a konflikty v rodinách nejsou jen jevem současnosti. Totéž platí i o rozvodech manželství.

Rozvody byly již ve starověkém Řecku. Svědčí o tom skutečnost, že už tehdy byly stanoveny podmínky rozvodu. Muž se mohl rozvést kvůli ženině nevěře nebo neplodnosti. Ženu manželova nevěra k rozvodu neopravňovala, pouze prokázané bití od manžela nebo špatné zacházení. Na rozvedené ženy se hledělo s despektem, takže rozvod byl málo využíván.

Ve starém Římě bylo rozvodů více, byly po právní stránce snadné. Otec měl absolutní právo na dítě, mohl je prodat do otroctví, zabít, matka neměla žádná práva, po rozvodu připadlo dítě otci.

V době středověku přetrvává v rodině vedoucí postavení muže, podřízená role ženy. Rodina je výrobní jednotkou a výchovnou institucí.

V době renesanční začala být ženám ze středních vrstev dostupná některá povolání, o která neměli muži zájem. Ženy prodávaly plátno, obchodovaly na tržištích, šily, prodávaly punčochy. Tím se začaly ekonomicky osamostatňovat.

Ve Francii a Anglii v době revolucí se formovalo hnutí za ženskou emancipaci. V roce 1792 byl ve Francii uzákoněn rozvod, ale manžel měl právo na své mužské potomky, pokud byli starší sedmi let a žena byla rozvodem znevýhodněna ekonomicky. Napoleon a restaurace monarchie ve Francii vrátili tento vývoj zpět. V roce 1816 byl rozvod zrušen. Obdobný boj o ženská práva probíhal i v Anglii.

Na přelomu 19. a 20. století začaly ženy pracovat v průmyslu, získávaly přístup ke vzdělání. Začaly ve větší míře nastupovat do práce, ekonomicky se osamostatnily. Muž

přestal být tím, kdo ekonomicky zajišťoval rodinu a žena na něm byla závislá, starala se o děti a domácnost. Tím došlo ke změnám v rodinném životě. Každý z partnerů už mohl zastávat roli v rodině i v pracovní kariéře. Změnila se také komunikace.

Za posledních padesát let došlo k velké proměně manželství. Podílela se na tom právě změna postavení žen ve společnosti, dále změny v ekonomice, kultuře. Změnily se ustálené role mužů a žen směrem k větší rovnoprávnosti. S touto změnou struktury společnosti, způsobu života a vývojem ve společnosti začaly manželství více ohrožovat vnější i vnitřní vlivy a více se začaly veřejně projevovat problémy a konflikty, které dříve často zůstávaly skryty.

Rozvod manželství v současnosti je brán jako téměř běžná věc a stejně tak je pohlíženo na děti, které žijí jen s jedním rodičem z důvodu jejich rozvodu nebo proto, že rodiče dítěte nejsou sezdáni.

„Uchování stability vztahu již není hlavní starostí, místo toho se považuje za důležitější citové uspokojení a sexuální vztahy. Lidé dnes nečekají, že věci budou mít dlouhé trvání – platí to i o práci i majetku, a ke škodě zúčastněných dětí často i o manželství. Dnešní manželství a partnerství jsou uzavírána s vědomím, že je lze snadno ukončit. Dávno zmizelo společenské stigma, jež bylo kdysi spojováno s rozvodem, soužití bez svatby je dnes společensky přijatelné, ba dokonce módní.“¹

Když se manželé rozhodnou pro rozvod, čeká je velké množství rozhodnutí, od uspořádání bydlení, rozdělení majetku a pokud je v manželství dítě, rozhodnutí o dítěti. Mnoho rodičů nepřemýšlí nad tím, co rozvod přinese dětem.

Velké procento lidí chápe rozvod jako událost, která vše ukončí, ale většinou tomu tak není. Vždy je to událost bolestivá, dlouhodobá a stresující pro všechny účastníky, a to hlavně v rodinách, kde jsou děti. Odborníci se shodují, že rozvod dítě nemusí vždy negativně zasáhnout. Domnívám se, že i v případech, kdy se rodiče dohodnou, vždy rozvodu předchází napětí, problémy, hádky, nedorozumění. I když dítě rozvod negativně nezasáhne, mohou se u něj projevit problémy až po mnoha letech, třeba i v dospělosti a různými způsoby, které nemusejí být spojovány s rozvodem rodičů, který proběhl v jejich dětství.

¹ HEATHER SMITH, Děti a rozvod, 1. vyd. Praha: Portál, s.r.o., 2004 s. 16

Dítě podvědomě touží po tom, aby rodiči žili spolu, aby rodina fungovala. Je tomu tak i v případech, kdy se rodiče dítěti příliš nevěnují. Dítě má své rodiče rádo bez ohledu na další okolnosti. „Zeptáte-li se dětí, jejichž rodiče se rozešli a ukončili tak napjatý a nepřátelský vztah, zda by pro ně bylo lepší, kdyby rodiče zůstali spolu, děti odpovědí, že ano. Hádky jsou pro ně běžné, naučily se zvládat nepřátelství, osvojily si strategie, jak se vyrovnat se situací, která se stala nedílnou součástí jejich života ...“²

1.2 Právní úpravy rodinných poměrů

Všeobecný občanský zákoník rakouský vyhlášený 01.06.1811, který platil v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, upravoval tzv. otcovskou moc. Otec byl zástupcem dítěte, měl právo mluvit za dítě, téměř vše za dítě rozhodovat a tohoto práva se otec nemohl vzdát ani je na nikoho převést. Otcovská moc přetrvávala i v zákoně č. 320/1919 Sb., tzv. manželské novele, která upravila nové formy uzavírání manželství.

Prvním naším samostatným zákonem, který upravoval rodinné poměry, byl zákon č. 265/1949 Sb., o právu rodinném. Tímto zákonem zanikla otcovská moc a nahradila ji moc rodičovská. Rozhodování o výchově nezletilých dětí po rozvodu bylo odděleno od rozvodu. Zákon neupravoval soudům komu mají svěřit dítě, měly jen respektovat výdělkové a majetkové poměry rodičů a přihlídnout k důvodné přichylnosti dětí. Rozhodoval zájem a blaho dítěte.

Novelou občanského soudního řádu č. 46/1959 Sb. bylo spojeno řízení o rozvodu a řízení o úpravě poměrů nezletilých dětí.

Hlavní právní normou, která upravuje rodinné vztahy a platným právním předpisem i v současnosti je **Zákon o rodině č. 94/1963 Sb.**

Dalšími významnými dokumenty v oblasti rodinného práva jsou zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, dále Úmluva o právech dítěte přijatá 20. listopadu 1989 v New Yorku, kterou Česká republika ratifikovala v lednu 1991 a publikovala pod č. 104/1991 Sb.

² HEATHER SMITH, Děti a rozvod, 1. vyd. Praha: Portál, s.r.o., 2004 s. 30

Ochrana práv a oprávněných zájmů dítěte je zakotvena v zákoně o sociálně-právní ochraně dětí č. 359/1999 Sb. Postup soudů při řízení ve věcech, které se týkají rodiny, upravuje zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád.

1.3 Zákon o rodině č. 94/1963 Sb.

Zákon o rodině ze dne 4. prosince 1963, č. 94/1963 Sb. upravuje vše, co se týká rodiny, tedy manželství, vztahy mezi rodiči a dětmi, výživné a také rozvod manželství. Je rozdělen na 4 části, které jsou dále členěny na hlavy a ty na paragrafy. V první části pod názvem „manželství“ je upraven vznik a zánik manželství. K tématu bakalářské práce se vztahuje hlava čtvrtá, která v první části upravuje zánik manželství smrtí nebo prohlášením manžela za mrtvého a hlava pátá, která upravuje rozvod manželství a řízení o úpravě poměrů nezletilých dětí po rozvodu manželství.

Zákon o rodině od svého vzniku prošel množstvím změn, které přinesly nové a moderních prvky. V původní úpravě bylo spojeno řízení o rozvod manželství a řízení o úpravě poměrů nezletilých dětí.

§ 24: „Soud může manželství na návrh některého z manželů rozvést, jsou-li vztahy mezi manžely tak vážně rozvráceny, že manželství nemůže plnit svůj společenský účel. Při rozhodování o rozvodu musí soud přihlídnout zejména k zájmům nezletilých dětí.“

§ 26 odst. 1: „V rozhodnutí, kterým se rozvádí manželství rodičů nezletilého dítěte, upraví soud jejich práva a povinnosti k dítěti pro dobu po rozvodu, zejména určí, komu bude dítě svěřeno do výchovy a jak má každý z rodičů přispívat na jeho výživu.“

§ 26 odst. 2: „Rozhodnutí o úpravě práv a povinností rodičů k dítěti může být nahrazeno jejich dohodou, která ke své platnosti potřebuje schválení soudu.“

§ 26 odst. 3: „Soud při rozhodování o právech a povinnostech rodičů nebo při schvalování jejich dohody vždy přihlídně k tomu, aby byly zajištěny nejpříznivější podmínky pro zdárný vývoj dítěte v uvědomělého občana.“³

³ Zákon o rodině č. 94/1963 Sb.

Protože byl pro soud směrodatný zejména zájem dítěte, přihlížel k tomu, jak by rozhodl, kdyby rozhodoval bez dohody rodičů.

O úpravě poměrů dětí do rozvodu manželství rozhodoval soud péče o nezletilé a pro dobu po rozvodu soud, který rozhodoval o rozvodu manželství. Docházelo k problémům zejména v tom, že byly mnohdy prováděny duplicitní úkony, což zatěžovalo soud i účastníky řízení.

1.4 Novely zákona o rodině

Původní úprava zákona o rodině vydržela 19 let. Poprvé byl Zákon o rodině novelizován v roce 1982 zákonem č. 132/1982 Sb. Další novelou byl v roce 1992 zákon č. 234/1992 Sb.

Změna společenského systému přinesla potřebu úpravy, která byla provedena novelou zákona č. 91/1998 Sb. s účinností od 01.08.1998. Nejzásadnější změnou bylo rozdělení řízení o úpravě poměrů nezletilého dítěte pro dobu po rozvodu od rozvodového řízení a nový institut **společná a střídavá výchova**.

Byl zachován princip rozvratu mezi manžely, který brání obnovení manželského soužití.

§ 24 odst. 1: „Soud může manželství na návrh některého z manželů rozvést, jestliže je manželství tak trvale a hluboce rozvráceno, že nelze očekávat obnovení manželského soužití; bere přitom v úvahu příčiny rozvratu manželství.“

§ 24 odst. 2: „Mají-li manželé nezletilé děti, nemůže být manželství rozvedeno, bylo-li by to v rozporu se zájmem těchto dětí, daným zvláštními důvody.“⁴

Ochrana nezletilých dětí v souvislosti s rozvodem rodičů byla zpřísněna oproti předcházející povinnosti soudu přihlížet zejména k zájmům nezletilých dětí ustanovením, že nemůže být manželství rozvedeno, bylo-li by to v rozporu se zájmem těchto dětí.

⁴ Zákon o rodině č. 94/1963 Sb. po novele č. 91/1998 Sb.

Dalším ochranným prvkem nezletilého dítěte bylo oddělení řízení o úpravě poměrů nezletilého dítěte pro dobu po rozvodu od rozvodového řízení.

§ 25: „Manželství nelze rozvést, dokud nenabude právní moci rozhodnutí o úpravě poměrů nezletilých dětí pro dobu po rozvodu, které vydá soud v řízení podle § 176 občanského soudního řádu.“

§ 26 odst. 1: „Před rozhodnutím, kterým se rozvádí manželství rodičů nezletilého dítěte, upraví soud jejich práva a povinnosti k dítěti pro dobu po rozvodu, zejména určí, komu bude dítě svěřeno do výchovy a jak má každý z rodičů přispívat na jeho výživu.“⁵

1.5 Opatrovnické řízení u soudu

Od novely zákona o rodině č. 91/1998 Sb. rozhoduje o úpravě práv a povinností k dítěti pro dobu do rozvodu i po rozvodu vždy soud v opatrovnickém řízení.

Řízení je zahájeno na návrh jednoho z rodičů, ale i bez návrhu. Návrh je třeba podat na podatelně místně příslušného soudu nebo zaslat na soud poštou. Dle ustanovení § 88 písm. c) o.s.ř. je pro rozhodování místně příslušným „... soud v jehož obvodu má nezletilý na základě dohody rodičů nebo rozhodnutí soudu, popřípadě jiných rozhodujících skutečností své bydliště, jde-li o věc péče o nezletilé ...“

Většinou se jedná o místo, kde se dítě fakticky zdržuje s oběma rodiči nebo jen s jedním rodičem, pokud rodiče spolu nežijí nebo jeden rodič opustil společnou domácnost.

Rodiče stojí v opatrovnickém řízení proti sobě, proto nemůže být nezletilé dítě zastoupeno žádným z rodičů. Z tohoto důvodu v řízení zastupuje dítě kolizní opatrovník, orgán sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD).

⁵ Zákon o rodině č. 94/1963 Sb. po novele č. 91/1998 Sb.

§ 37 odst. 1: „Žádný z rodičů nemůže zastoupit své dítě, jde-li o právní úkony ve věcech, při nichž by mohlo dojít ke střetu zájmů mezi rodiči a dítětem nebo ke střetu zájmů dětí těchto rodičů.“

§ 37 odst. 2: „Nemůže-li dítě zastoupit žádný z rodičů, ustanoví soud dítěti opatrovníka, který bude dítě v řízení nebo při určitém právním úkonu zastupovat. Tímto opatrovníkem zpravidla ustanoví orgán vykonávající sociálně-právní ochranu dětí ...“⁶

Opatrovníkem je ustanoven orgán sociálně-právní ochrany dětí dle skutečného bydliště dítěte, které ve stále větším počtu případů není shodné s trvalým bydlištěm.

Opatrovník na žádost soudu vypracovává výchovné zprávy o rodině, podává soudu návrhy, navrhuje svědky a důkazy. Pokud není trvalé bydliště dítěte shodné se skutečným bydlištěm, musí orgánem sociálně-právní ochrany dětí, který je soudem ustanoven opatrovníkem, spolupracovat s orgánem sociálně-právní ochrany dětí dle místa trvalého bydliště dítěte.

1.6 Shrnutí

Jak již bylo uvedeno na začátku kapitoly, rozvod manželství je událost, která změní život všech zúčastněných. Je to událost traumatizující, bolestná, která dlouhodobě postihne zejména děti.

V minulosti se problémy a konflikty v rodinách neprojevovaly na veřejnosti. Bylo to zejména z důvodů, že byla žena na muži ekonomicky závislá a pokud zákony umožňovaly rozvod manželství, nebylo na ženy pohlíženo stejně jako na muže. Se změnami ve společnosti došlo k proměně manželství, stále častěji docházelo k rozvodům manželství a zákony musely na tyto změny reagovat. Zákon o rodině č. 94/1963 Sb., který je hlavním zákonem upravujícím rodinné vztahy byl novelizován do roku 1998 velice málo a jeho změny nebyly příliš zásadní.

⁶ Zákon o rodině č. 94/1963 Sb. po novele č. 91/1998 Sb.

V souvislosti se změnami ve společnosti a změnou zřízení po roce 1990 bylo nutné zdokonalit legislativu, upravit poměry dětí v co nejkratší době.

Novela zákona o rodině zákonem č. 91/1998 Sb. účinná od 1. srpna 1998 znamenala výrazné změny v řešení rozvodu a vztahů mezi rodiči a dětmi. Oddělila řízení o úpravě poměrů nezletilého dítěte po rozvodu od řízení o rozvodu manželství. Znamená to, že soud nejdříve upraví poměry dětí a teprve po právní moci tohoto rozhodnutí začne řízení o rozvodu. Dále zavedla institut tzv. „nesporného rozvodu“ při němž manželé uzavřou dohodu o úpravě poměrů dětí, kterou soud schválí. Poté podají soudu návrh na rozvod manželství a spolu s tím předloží dohodu o vypořádání majetkových vztahů a otázek bydlení po rozvodu. Soud bez dalšího pak manželství rozvede, není-li to v rozporu se zájmy dětí. Tento způsob rozvodu je rychlejší, efektivnější a emočně méně náročný než jeho klasická varianta.

Doslova revoluční změnu představuje společná výchova a střídavá výchova. Jedná se o instituty natolik nové, že zatím je s nimi minimum zkušeností. Pokud by ale rodiče i po rozvodu byli schopni společně i střídavě vychovávat své děti, podařilo by se odstranit jeden z nejvážnějších handicapů rozvodů, totiž skutečnost, že dítě ztrácí jednoho z rodičů.

2 DRUHY ÚPRAVY POMĚRŮ

2.1 Výhradní péče

Právní úprava do roku 1989 v České republice umožňovala svěřeni dítěte do výhradní péče jen jednomu z rodičů. Výhradní péče znamená, že je dítě svěřeno do výchovy jednomu rodiči a druhému je stanoveno výživné.

V České republice je silně zakotveno, že matka je ta, která se má starat o rodinu a domácnost, tedy pečovat i o dítě. Takto jsou ženy i muži většinou vychováváni. Tyto tradice jsou dodržovány i u svěřování dětí do výchovy po rozvodu manželství.

Ve většině případů jsou děti svěřeny do péče matky, otci jsou děti svěřeny jen v případě, že matka nemá zájem, není přítomna nebo není schopna se o děti postarat. Otcové však právě pravděpodobně díky přetrvávajícím tradicím nemají o svěřeni dětí do své péče příliš zájem (viz. část 3 bakalářské práce).

Dítě se s rodičem, kterému není dítě svěřeno do výchovy, pouze stýká. Není stanovena povinnost soudu schválit styk rodiče s dítětem. Dle § 27, odst. 2 zákona o rodině: „Soud však styk rodičů s dítětem upraví, vyžaduje-li to zájem na jeho výchově a poměry v rodině.“

Pro dítě i rodiče je samozřejmě výhodnější, pokud se rodiče dokáží dohodnout a není styk upraven soudem. V případě, že se rodiče nedohodnou mimosoudně, soud může schválit jejich dohodu o styku s dítětem. V krajním případě soud sám rozhodne o styku s druhým rodičem.

Zákony není upravena frekvence ani rozsah styku dítěte s rodičem, který nemá dítě v péči. Obvyklý je styk 1x za 14 dnů o víkendu, ale je možnost upravit styk s druhým rodičem i v průběhu pracovního týdne i ve stejném rozsahu doby, jakou má rodič dítěte, kterému bylo dítě svěřeno do výchovy. Obvykle je stanoven styk i v období prázdnin dítěte,

protože v období prázdnin neplatí styk stanovený během roku. Bývá upraven styk rodiče s dítětem i během státních svátků.

2.2 Právní úprava společné a střídavé péče

Od roku 1989 se pravděpodobně pod vlivem anglosaského práva objevila v zákoně č. 91/1998 Sb. významná změna v českém rodinném právu - společná a střídavá výchova.

§ 26 odst. 2: „Jsou-li oba rodiče způsobilí dítě vychovávat a mají-li o výchovu zájem, může soud svěřit dítě do společné, popř. střídavé výchovy obou rodičů, je-li to v zájmu dítěte a budou-li tak lépe zajištěny jeho potřeby.“

§ 26 odst. 4: „Při rozhodování o svěření dítěte do výchovy rodičů soud sleduje především zájem dítěte s ohledem na jeho osobnost, zejména vlohy, schopnosti a vývojové možnosti a se zřetelem na životní poměry rodičů a udržování pravidelného osobního styku s nimi, a právo druhého rodiče, jemuž nebude dítě svěreno, na pravidelnou informaci o dítěti. Soud přihlédne rovněž k citové orientaci a zázemí dítěte, výchovné schopnosti a odpovědnosti rodičů, stabilitě budoucího výchovného prostředí, ke schopnosti rodiče dohodnout se na výchově dítěte s druhým rodičem, k citovým vazbám dítěte na sourozence, prarodiče a další příbuzné a též k hmotnému zabezpečení ze strany rodiče včetně bytových poměrů.“

§ 26 odst. 5: „Soud vždy vezme v úvahu, kdo dosud kromě řádné péče o dítě dbal o jeho výchovu po stránce citové, rozumové a mravní.“⁷

Společná výchova znamená, že není konkrétně rozhodnuto o svěření dítěte do výchovy jednoho z rodičů. „... poměry nezletilého nejsou ani po rozvodu nijak upraveny a nijak se nemění právní postavení dítěte k jeho rodičům. Společná výchova předpokládá, že dítě bude mít s oběma rodiči stejný kontakt.“⁸

Určité procento rodičů, kteří nejsou sezdáni nebo jsou rozvedeni, ale bydlí nadále ve společném bytě, je schopno se na výchově dítěte bez problémů dohodnout.

⁷ Zákon o rodině č. 94/1963 Sb. po novele č. 91/1998 Sb.

⁸ <http://www.soc.cas.cz>, Sociologický ústav AV ČR, 3.3.2008

„Jeden z nich např. zajišťuje školní záležitosti dítěte, jeden sportovní aktivity, někdo výuku jazyků, jiný hudební vzdělání nebo jiné mimoškolní činnosti, oba rodiče se dělí o zajištění materiálního zázemí, jako je vaření, úklid péče o prádlo, dále o zajištění lékařské péče atp. ... nejví se jako účelné dítě svěřit do výchovy pouze jednomu z rodičů a druhého tak právně omezit ve výkonu jeho rodičovské zodpovědnosti, když fakticky výkon práv a povinností z tohoto vztahu vyplývající zůstává u obou rodičů přibližně stejný. Také tento způsob úpravy výchovných poměrů dítěte posiluje pocit společné odpovědnosti rodičů ... Je jednou z cest, jak omezit negativní důsledky rozdělovacích tendencí, ... přispívá k zajištění práva dítěte na výchovu ze strany obou jeho rodičů a práva rodičů v co nejširší míře se podílet na ovlivňování a spoluvytváření osudu svého dítěte.“⁹

Výkon práv a povinností rodičů zůstává přibližně stejný. Soud většinou schválí dohodu rodičů nebo ve výjimečných případech sám rozhodne. Někdy je problém při stanovení výživného v případě společné péče, protože na toto téma existují různé názory. Ve většině případů soud vyživovací povinnost vůbec nestanoví.

Na společnou péči existují rozporuplné názory. „Kritici argumentují, že rodiče nejen nejsou schopni kooperovat ve společné péči, nýbrž že se tím navíc zvyšuje i jejich vzájemné nepřátelství. Zvyšuje se také pravděpodobnost, že děti budou zapojeny do bitvy rodičů jako pěšáci.

Stoupenci společné péče tvrdí, že se děje právě něco opačného. Jsou přesvědčeni, že stejný podíl rodičovských práv a odpovědnosti, tak jak je tomu při společné péči, vyústí v menší míru nesnášenlivosti mezi rodiči a v nižší motivaci zapojovat do rodičovských bojů i děti.“¹⁰

Střídavá výchova znamená, že nezletilé dítě není svěřeno do výchovy jen jednomu rodiči. Už z názvu vyplývá, že se rodiče ve výchově střídají. V určitém časovém období je dítě ve výchově jednoho rodiče, v časově srovnatelné době ve výchově druhého rodiče. Po rozvodu tak oba rodiče pečují o děti stejnou měrou.

⁹ MILAN HOLUB, aj., Zákon o rodině, komentář a předpisy související, 8. vyd. Praha: Linde Praha a.s., 2007 s. 65

¹⁰ RICHARD A. WARSHAK, Revoluce v porozvodové péči o děti, 1. vyd. Praha: Portál, 1996 s. 161

Obdobně jako u společné výchovy existují různé rozporuplné názory na střídavou výchovu.

„Podle psychologů je střídavá péče pro děti obecně prospěšná, vždy se však musí přihlížet k individuálnímu stavu dítěte i rodičů. Pokud je dítě uzavřenější povahy a dělá mu problém navazovat kontakty s novými lidmi, mohl by být pro ně střídavý pobyt ve dvou prostředích traumatizující.“¹¹

„Otcům dovoluje střídavá péče udržet s dětmi intenzivní hodnotný vztah ... prožívají s nimi opravdovou blízkost. ... dává jim možnost skutečně děti vychovávat.“¹²

Odpůrci střídavé výchovy tvrdí, že dítě potřebuje pocit jistoty, zázemí, stálé prostředí. V případě střídavé výchovy dítě neví, kde má domov, což je pro dítě stresující, je vystaveno neúměrné zátěži. Nemůže si vytvořit vztah ani k jednomu rodiči.

2.3 Předpoklady střídavé výchovy

Prvním předpokladem střídavé výchovy, který je stanoven přímo v § 26 odst. 2 zákona o rodině je, že oba rodiče musí být **výchovně způsobilí**. Tato podmínka samozřejmě neplatí jen pro střídavou a společnou výchovu, ale i v případě, že je dítě svěřeno do výhradní výchovy jednomu rodiči.

Dále je v zákoně stanoveno, že rodiče musí **mít o střídavou výchovu zájem**. Tato podmínka je sice stanovena v zákoně o rodině, ale jak vyplývá ze zpracování statistických údajů, není vždy soudy zcela striktně vyžadována. Stává se, že rodiče zpočátku o střídavou výchovu nemají zájem, ale nakonec své postoje změní nebo soud shledá, že i když má o střídavou výchovu zájem jen jeden rodič, je střídavá výchova v zájmu dítěte.

Svěření dítěte do střídavé výchovy **musí být v zájmu nezletilého dítěte** a střídavou výchovou **musí být lépe zajištěny jeho potřeby**. I tyto dvě podmínky platí pro svěření dítěte do výhradní výchovy jednomu rodiči.

¹¹ www.ententyky.cz , 23.7.2008

¹² PETRA ČERNÁ, Rozvod, otcové a děti, 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, s.r.o., 2001 s. 40

„Svěření dítěte do střídavé péče rodičů nesmí být ústupkem jejich vzájemné rivality, ale vyjádřením kvalitního a pozitivního vztahu obou rodičů k dítěti a téhož vztahu dítěte k oběma rodičům. Toto řešení má být odrazem postulátu společné odpovědnosti za další osud dítěte ...“¹³

Další podmínky nejsou v zákoně o rodině stanoveny, ale vplynuly z praxe soudů a jsou pro střídavou výchovu důležité:

- dohoda rodičů
- bydliště rodičů
- souhlas dítěte
- frekvence střídání

Dohoda rodičů

„Podmínkou je nepochybně společná vůle rodičů, popř. dítěte po takové úpravě. Každý z rodičů si musí být vědom výchovných kvalit druhého rodiče a jeho nepostradatelnosti pro další výchovu dítěte.“¹⁴

Při realizaci střídavé péče je velice důležitý § 26 odst. 3 zákona o rodině: „Rozhodnutí o úpravě výkonu rodičovské zodpovědnosti může být nahrazeno dohodou rodičů, která ke své platnosti potřebuje schválení soudu.“

Soud by měl dohodu rodičů akceptovat. Při střídavé výchově je mnoho věcí, na kterých se rodiče musí dohodnout. Je to například určení dne, popř. času a místa předávání dětí. Dále existuje spousta dalších každodenních záležitostí. Zda bude mít dítě u každého rodiče své věci, školní pomůcky nebo se bude stěhovat mezi bydlišti rodičů. Kdo bude nakupovat oblečení nebo zda bude mít dítě u každého jiné.

¹³ MILAN HOLUB, aj., Zákon o rodině, komentář a předpisy související, 8. vyd. Praha: Linde Praha a.s., 2007 s. 64

¹⁴ MILAN HOLUB, aj., Zákon o rodině, komentář a předpisy související, 8. vyd. Praha: Linde Praha a.s., 2007 s. 65

Kdo bude nakupovat nákladnější věci jako je sportovní vybavení a do jakých kroužků a aktivit bude dítě chodit. Kdo tyto školní a mimoškolní záliby dítěte zaplatí. Kdo zaplatí školu v přírodě, školní výlety. Další nemálo důležitá je dohoda, kde bude mít dítě trvalý pobyt, který z rodičů bude uplatňovat daňové zvýhodnění, kde bude dítě navštěvovat předškolní nebo školní zařízení.

Bydliště rodičů

Bydliště obou rodičů by od sebe neměla být vzdálena, dítě by mělo mít vybudované zázemí u obou rodičů, aby se nemuselo stále stěhovat. Rodiče by měli o bydlišti předem uvažovat, protože stěhování je obtížné pro dospělého, natož pro dítě.

„... podkladem pro možnost realizace střídavé výchovy je u dítěte školního věku samozřejmě zachování docházky do stejné školy, byť by se vzdálenost prodloužila, a skutečnost, že dítě bude mít zachovánu možnost realizovat své mimoškolní aktivity.“¹⁵

Dítě by mělo mít zhruba stejně daleko do školy, nemělo by být vytrženo z prostředí svých zájmů a kamarádů.

Existuje množství kritiků, kteří tvrdí, že stěhování děti stresuje. „... nechává je v nejistotě kam patří a znemožňuje mu navázat bezpečný vztah alespoň k jednomu z rodičů.“¹⁶

Poukazuje se na „... nejednotnost výchovného působení, na to, že dítě bude vlastně malý bezdomovec, protože sotva si zvykne, už půjde jinam. Bude situací neurotizováno. Nebude vědět „čí je“ ani kam patří ...“¹⁷

Ideálním stavem by bylo, kdyby mělo dítě všechny potřebné věci u otce i u matky, dítěti by se tím zjednodušila už tak složitá situace. Ve většině případů je tato podmínka nerealizovatelná zejména z důvodů finanční náročnosti pomůcek do školy a oblečení. Už vůbec toto není možné realizovat u potřeb na sport a dalších volnočasových aktivit dítěte.

¹⁵ MILANA HRUŠÁKOVÁ, Rodinné právo v aplikační praxi, 1. vyd. Praha: C.H.Beck, 2000 s. 29

¹⁶ PETRA ČERNÁ, Rozvod, otcové a děti, 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, s.r.o., 2001 s. 40

¹⁷ TOMÁŠ NOVÁK, BOHUMILA PRŮCHOVÁ, Předrozvodové a rozvodové poradenství, 1. vyd. Praha: Grada, 2007 s. 69

Vyjádření dítěte

Dítě by mělo se střídavou péčí souhlasit. Dle § 100 odst. 4 o.s.ř. „V řízení, jehož účastníkem je nezletilé dítě, které je schopno formulovat své názory, soud postupuje tak, aby byl zjištěn jeho názor ve věci.

Názor nezletilého dítěte soud zjistí výslechem dítěte. Názor dítěte může soud ve výjimečných případech zjistit též prostřednictvím jeho zástupce, znaleckého posudku nebo příslušného orgánu sociálně-právní ochrany dětí. Výslech dítěte může soud provést i bez přítomnosti dalších osob, lze-li očekávat, že by jejich přítomnost mohla ovlivnit dítě tak, že by nevyjádřilo svůj skutečný názor. K názoru dítěte soud přihlíží s přihlédnutím k jeho věku a rozumové vyspělosti.“

Soudu ukládá zjistit názor dítěte dále § 31 odst. 3 zákona o rodině: „Dítě, které je schopno s ohledem na stupeň svého vývoje vytvořit si vlastní názor a posoudit dosah opatření jeho se týkajících, má právo obdržet potřebné informace a svobodně se vyjadřovat ke všem rozhodnutím rodičů týkajících se podstatných záležitostí jeho osoby a být slyšeno v každém řízení, v němž se o takových záležitostech rozhoduje.“ V tomto případě zákon vychází z čl. 12 Úmluvy o právech dítěte dle něhož „zabezpečí smluvní strany dítěti, které je schopno utvářet si vlastní názor, možnost svobodně vyjádřit tyto názory ve všech věcech, které se ho týkají. Těmto názorům bude dána náležitá váha odpovídající věku a zralosti dítěte.“

„Mnoho dětí má dvě přání – aby rodiče žili spolu a vytvořili úplnou rodinu a aby se měli rádi. Jakmile se podívají do tváře skutečnosti, že jejich druhé přání se nikdy nesplní, mohou se smířit se skutečností a začít vidět věci v jiném světle. Ale u dětí, jejichž pocity nebyly v kritické době brány v potaz, kterým nikdo nepomohl smířit se s rozchodem rodičů, nebo jim dokonce ani neřekl, co se děje, mohou fantazie o společném životě rodičů přetrvat až do doby jejich dalšího sňatku a trvat až do dospělosti.“¹⁸

Dítěti se poskytuje možnost, aby bylo slyšeno v řízení, které se ho týká buď přímo nebo prostřednictvím orgánu sociálně-právní ochrany dětí. O způsobu slyšení dítěte rozhoduje příslušný soudce. Výslech nemusí být v jednací síni soudu, ale například v kanceláři soudu.

¹⁸ HEATHER SMITH, Děti a rozvod, 1. vyd. Praha: Portál, s.r.o., 2004 s. 26

Frekvence střídání

V jednotlivých úsecích, kdy dochází ke střídání dítěte, soud stanoví práva a povinnosti rodičů.

Zákonem nejsou stanovena žádná pravidla střídání ani jak by mělo ke střídání docházet. Soud musí tuto skutečnost dobře zvážit nejen v zájmu dítěte, aby to vyhovovalo všem členům rodiny, ale na rozhodnutí soudu navazují další záležitosti. Jsou to zejména dávky, které poskytuje stát rodinám s dětmi a také výživné.

Když byl zákon koncipován, předpokládalo se, že neoptimálnější a nejvíce využívané bude střídání v úsecích jednoho měsíce. Toto období je výhodné pro stanovení výživného, pobírání státem poskytovaných dávek – přídavků na děti, dávek hmotné nouze nebo sociálního příplatku.

Při dvoutýdenních intervalech mohou nastat komplikace, jak přesně formulovat výrok soudu, protože se měsíce mohou měnit uprostřed týdne. Střídání po týdnech je výhodnější, protože mohou být týdny označeny jako sudé a liché. Střídání však může být i v termínech kratší než jeden týden.

„Operativnější je střídání v intervalu 1 týdně než v intervalu 14 dní, nebo dokonce měsíce ... Jakoby totiž děti vnímaly „týden a týden“ více jako jeden celek než jako dva oddělené intervaly. To podporuje pocit nepřerušené vazby z kontaktu s oběma rodiči. Při kratším střídání přetrvávalo imago rodič X i v době, kdy bylo dítě v péči rodiče Y, a naopak. Vzniká tak jeden celek působení otce i matky.

Při delším intervalu jako by vznikaly dva celky či množiny výrazně oddělené ... Snadnější je i rozvoj zájmů dítěte. Při delším časovém intervalu jsou podněty u rodiče X jakoby ukončeny a po 14 dnech se začíná znovu. Totéž u rodiče Y. Týden je pro dítě výrazně kratší interval. Výzkumy paměti hovoří o „magické“ sedmičce. Sedm (plus minus dva) jednotek si člověk udrží v paměti, což zřejmě platí i pro dny. Vnímání času je závislé na věku osoby. Dítěti se jeví týden jako podstatně delší časový úsek než dospělému. V případě týdenního intervalu jde tedy spíše o propojení obou výchovných prostředí.“¹⁹

¹⁹ BOHUMILA PRŮCHOVÁ, Slušný rozvod, Brno: ERA group spol. s r.o. Brno, 2002 s. XIV.

Střídání v týdenních intervalech je například výhodné v tzv. dvoukariérových manželstvích, kdy se může rodič vždy jeden týden aktivně věnovat dítěti, další týden si odpočinout, věnovat se své práci a svým koníčkům.

Protože není zákonem upraven interval střídání, může být i půlroční a nebo roční. Vždy musí být soudem interval střídání stanoven nebo schválena dohoda rodičů.

2.4 Znalecký posudek a nálezy Ústavního soudu

Dle § 127 o.s.ř.: „Závisí-li rozhodnutí na posouzení skutečností, k nimž je třeba odborných znalostí, ustanoví soud po slyšení účastníků znalce.“

Jedná se většinou o klinického psychologa, popřípadě znalce z oblasti pedopsychologie. Tito znalci si mohou přizvat také znalce z oboru psychiatrie.

Znalce ustanoví soud v případech, kdy se rodiče nejsou schopni dohodnout, a ani na základě listinných a jiných důkazů není jednoznačně zřejmé, co je v zájmu dítěte.

Soud položí znalci otázky, na které potřebuje znát odpovědi. Obvyklou otázkou je posouzení výchovné způsobilosti rodičů, dále vztah dítěte k rodičům a jaký druh výchovy by byl pro dítě nejvhodnější.

Jednání ve věci se v případě vypracování znaleckého posudku většinou prodlužuje.

Dále se může soud opřít při svém rozhodování o nálezy a usnesení Ústavního soudu, které vznikají rozhodnutím Ústavního soudu na základě ústavní stížnosti rodičů.

V oblasti střídavé výchovy se jedná zejména o nález Ústavního soudu ze dne 27.01.2005, sp. zn. I. ÚS 48/04, v němž uvedl, že „svěření dítěte do střídavé výchovy rodičů nesmí být ústupkem jejich vzájemné rivalitě, ale vyjádřením kvalitního a pozitivního vztahu rodičů k dítěti; to však předpokládá toleranci, vyspělost a dobrou vůli všech zúčastněných. Rozhodnutí o střídavé výchově nezletilého dítěte by mělo vycházet z jejich společné vůle a dohody, schopnosti spolu komunikovat a spolupracovat a nezapojovat nezletilého do svých vzájemných problémů“.

Dále rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 10.01.2008, sp. zn. I. ÚS 2412/07 „zákon o rodině nestanoví podmínku, že by bylo třeba dohody rodičů proto, aby soud mohl rozhodnout o střídací výchově nezletilých dětí. Soud v řízení posuzuje, zda je tento typ výchovy v zájmu dětí. Jsou-li oba rodiče způsobilí děti vychovávat a mají-li o výchovu zájem, může soud svěřit dítě do střídací výchovy obou rodičů, je-li to v zájmu dítěte (§ 26 odst. 2 zákona č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů). Je samozřejmě lepší, aby se rodiče na takovém modelu výchovy dohodli, nezbytnou podmínkou to však vždy není.“

2.5 Partner rodiče dítěte

Často má na fungování střídací péče vliv i další partner rodiče dítěte. Protože je v naší společnosti léty prověřený fakt, že dítě je u matky, je to takto společností přijato a nikdo se nad tím nepozastavuje. Většina mužů tento fakt přijímá, když se seznámí s matkou dítěte a přesto, že pak nastávají někdy problémy mezi partnerem matky a dítětem, nedá se uspořádání rodiny změnit.

Jiná situace je, když má ve střídací nebo výhradní péči dítě otec a najde si partnerku, která není schopna se přizpůsobit tomu, že musí začít pomáhat otci s dítětem. Ve většině případů muž potřebuje pomoc jiné ženy, své matky a následně nové partnerky.

Proto i dobře fungující střídací péče může být zrušena z důvodu vlivu partnera některého z rodičů.

2.6 Shrnutí

K možnosti svěřením dítěte po rozvodu manželství do výhradní péče jen jednomu rodiči, což znamená, že je dítě svěřeno do výchovy jednomu rodiči a druhému je stanoveno výživné, přibyla novelou zákona o rodině č. 91/1998 Sb. možnost společné a střídací výchovy. Společná výchova znamená, že není konkrétně rozhodnuto o svěřením dítěte do výchovy jednoho z rodičů. Střídací výchova znamená, že rodiče se ve výchově střídají v určitém časovém období.

V zákoně o rodině jsou stanoveny čtyři podmínky těchto institutů. Výchovná způsobilost rodičů, zájem rodičů o výchovu, zájem dítěte a lepší zajištění potřeb dítěte. Podmínky nejsou v zákoně o rodině detailně upraveny, proto je při všech úvahách o podmínkách střídavé výchovy vycházeno jen ze zkušeností soudů a psychologů.

Názory odborníků i veřejnosti jsou rozporuplné, ale shoda je v tom, že by rodiče měli být schopni se dohodnout na základních věcech jako je frekvence střídání a předávání dítěte. Dále by měla být shoda na trvalém bydlišti dítěte a bydliště rodičů by nemělo být od sebe příliš vzdálené, aby dítě mohlo navštěvovat jednu školu a neztratilo kontakt se svými kamarády. Dohoda by měla být na výběru školy, kam bude dítě chodit a dalších věcech s tím spojených, na výběru lékaře a také na tom, jak bude dítě trávit volný čas.

Pokud je dítě ve věku, kdy je schopno vytvořit si vlastní názor mělo by se k jeho názoru přihlížet. Zjišťování názoru dítěte je však třeba provádět velmi citlivě, obezřetně a se znalostí fungování dětské psychiky tak, aby nebylo zbytečně traumatizováno.

Soud může využít v případě potřeby při svém rozhodování o výchově dítěte odborných posouzení soudních znalců.

Dalším vlivem, který může být důležitý pro fungování střídavé výchovy, je osobnost partnera rodiče.

3 STŘÍDAVÁ VÝCHOVA V PRAXI

3.1 Zahraniční zkušenosti

V České republice nejsou po deseti letech fungování novely zákona o rodině č. 91/1998 Sb. se střídavou péčí příliš velké zkušenosti. Poznatky jsou získávány zejména z činnosti soudů a od psychologů.

Větší zkušenosti se střídavou a společnou péčí mají v severských zemích, v Americe a Velké Británii, i když zákony v těchto zemích nejsou stejné jako u nás.

V Norsku byla provedena v roce 2007 jedna z největších empirických studií na toto téma v celé Evropě. Ze studie vyplynulo, že děti i rodiče mají velmi pozitivní zkušenosti se střídavou výchovou. Výsledky oslabují tvrzení, že střídavá výchova je špatným řešením pro děti. Studie ukázala, že rodiče, kteří již v době soužití pečovali přibližně stejně o dítě, mají větší tendenci volit střídavou výchovu po rozpadu soužití. Dále výsledky dokazují, že společná péče o dítě snižuje konfliktní potenciál mezi rodiči. Většina rodičů byla spokojena se spoluprací s druhým rodičem, čtvrtina dotazovaných uvedla, že mají konfliktní vztah mezi sebou. Tyto konflikty vznikly již za manželství a přetrvávají. Střídavá výchova zajišťuje dětem dobrý kontakt s oběma rodiči i po rozchodu. Čtyři z pěti rodičů byli názoru, že střídavá výchova funguje dobře ohledně dítěte, i pro ně.

Počet rodičů, kteří se rozhodli pro střídavou výchovu se v Norsku v posledních letech zvýšil, v roce 2004 začal platit zákon, který umožňuje dvojí stálé bydliště dítěte. Bylo dále ověřeno, že většina rodičů volí bydliště blízko sebe, většina dětí žije spokojeně ve dvojitým bydlišti, ale našlo se i několik nespokojených.

Studie prokázala, že střídavá péče může fungovat pro větší počet dětí, ale nemůže fungovat ve všech případech. I další zahraniční autoři, kteří preferují střídavou a společnou péči připouštějí, že není řešením vždy a u všech dětí.

Americký autor Richard A. Warshak v knize „Revoluce v rozvodové péči o děti“, se opírá o poradenské zkušenosti, četné výzkumy a kaziistiky, které byly provedeny před

účinností zákona o střídavé výchově u nás. Prof. PhDr. Stanislav Kratochvíl, CSc., z katedry psychologie FF UP Olomouc, který napsal doslov ke knize, uvedl, že tyto zkušenosti existují v odlišných právních institucích, soudních postupech a předpisech, ale jsou, jako by se udály u nás.

Autor v knize uvádí:

Společná péče nejlépe funguje, když:

- oba z rodičů jsou přesvědčeni, že ten druhý je pro děti důležitý,
- oba z rodičů jsou přesvědčeni, že ten druhý je také dobrý rodič,
- rodiče žijí blízko sebe,
- děti samy takovou společnou péči chtějí,
- rodiče mají ke společné péči příznivý postoj,
- jeden rodič řádně dodržuje své finanční závazky vůči druhému,
- rodiče vzájemně spolupracují,
- rodiče jsou flexibilní,
- rodiče mají slušnou úroveň komunikace,
- rodiče nezatahují děti do svých konfliktů.

Společná péče většinou selhává, když:

- jeden rodič se o děti nemůže přiměřeně starat,
- jeden rodič je zjevně proti takovému uspořádání,
- místa, kde rodiče žijí po rozvodu, jsou od sebe dosti vzdálená,
- rodiče vůči sobě pociťují silné nepřátelství i přes pokusy o zprostředkování,
- rodiče používají děti proti sobě jako pěšáky ve válce.

Knihou se táhne myšlenka, že dva rodiče jsou lepší než jeden, že není nutno setrvat v konvenčním stereotypu svěřujícího děti do výchovy takřka výhradně matkám, že i u rozvedených manželů je možno usilovat o uchování společné rodičovské role, soudům lze doporučit individuální diferencovaný přístup.

3.2 Hypotézy

Původním záměrem mé práce bylo provést dotazníkový výzkum přímo v rodinách, kde je realizována střídavá péče. Nesetkala jsem se s kladnou odezvou u rodičů zejména z důvodu obav o zveřejnění jejich údajů. Proto jsem zvolila pro ověření hypotéz formu statistického zpracování materiálů a záznamů ze spisů orgánu sociálně-právní ochrany dětí.

Při vytváření hypotéz jsem vycházela z předpokladů, které jsem zpracovala ve druhé části bakalářské práce.

Hypotézy:

H1) počet případů svěření dítěte po rozvodu do střídavé výchovy je minimální

H2) o svěření dítěte do střídavé výchovy žádají více otcové děti

H3) podmínkou střídavé výchovy je dohoda rodičů na střídavé péči o dítě

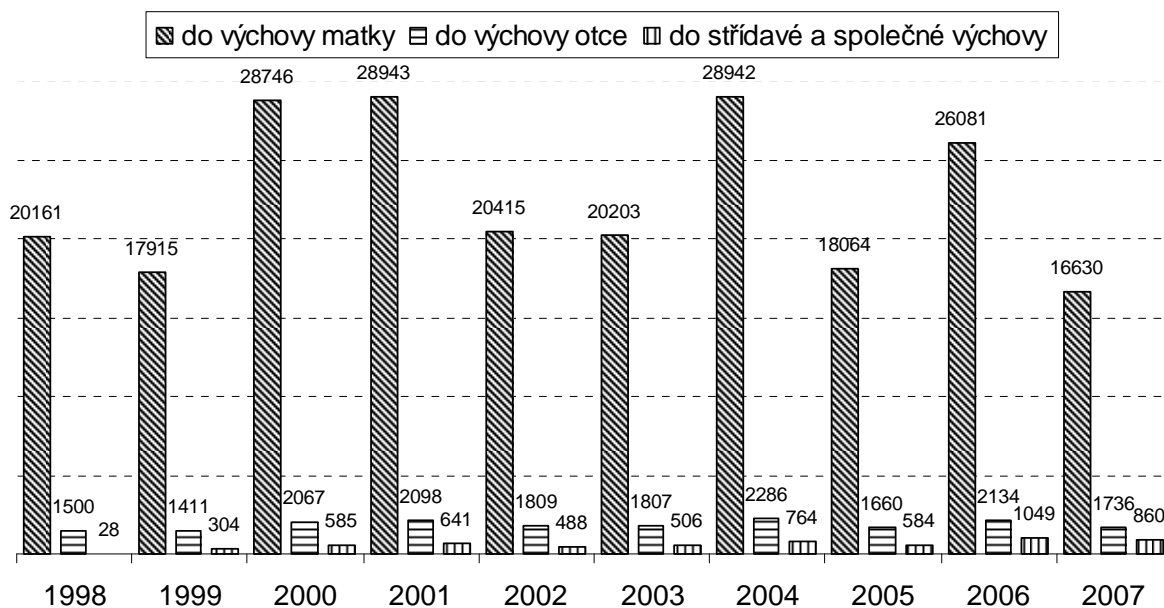
H4) posudek znalců a vyjádření názoru dítěte využívá soud výjimečně

H5) nejvíce je u střídavé výchovy využíváno střídání v měsíčních intervalech

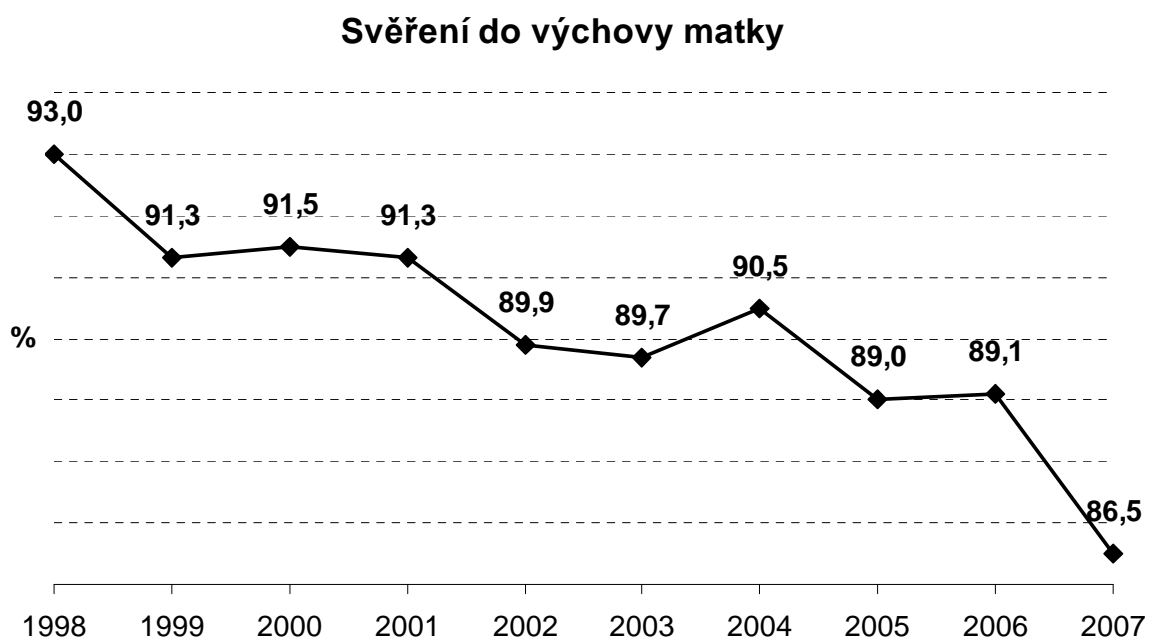
3.3 Zpracování statistických údajů

Provedla jsem sběr údajů z celostátní statistiky soudů na stránkách Ministerstva spravedlnosti České republiky www.portal.justice.cz (viz. graf č. 1).

Graf č. 1 – Případy svěření do výchovy po rozvodu manželství v ČR

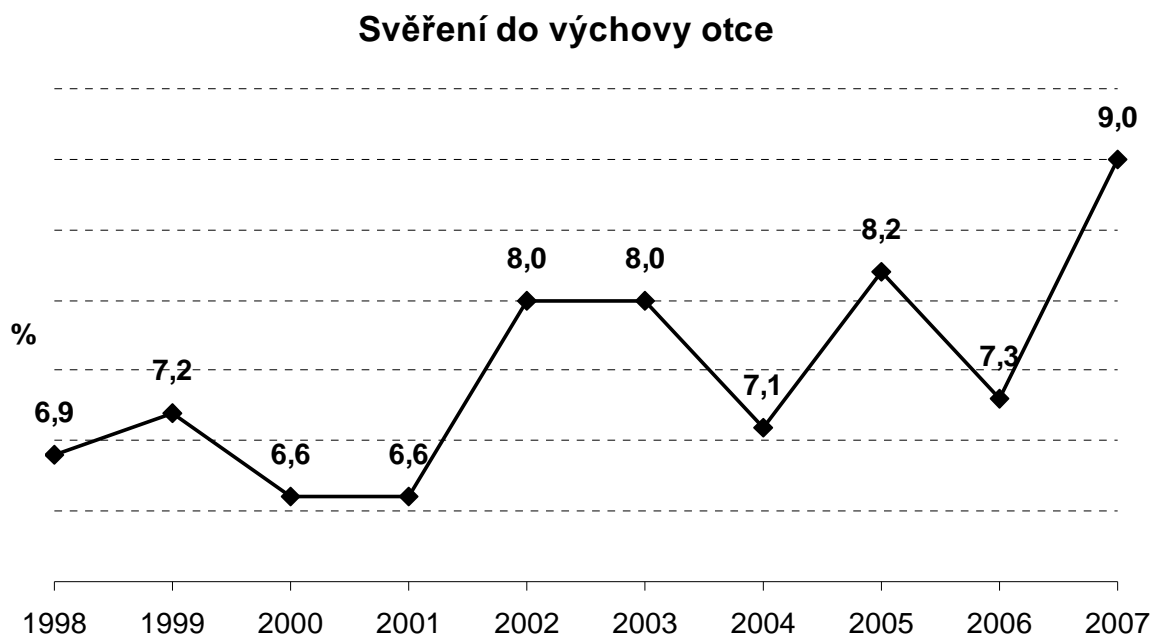

Graf č. 2 – Případy svěření do výchovy matky

Procento svěření dětí do výchovy matky v poměru k celkovému počtu svěření do výchovy po rozvodu manželství v České republice v období deseti let od roku 1998 do roku 2007 stále klesá (viz graf. č. 2).

Graf č. 3 – Případy svěření do výchovy otce

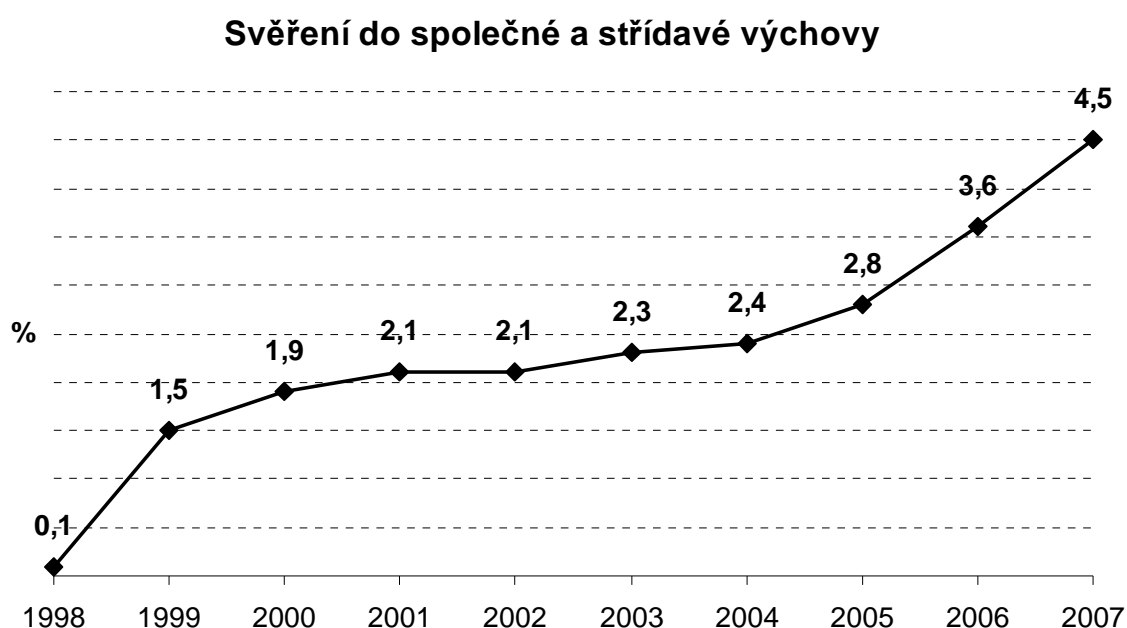
Procento svěření dětí do výchovy otce v poměru k celkovému počtu svěření do výchovy po rozvodu manželství v České republice v období deseti let od roku 1998 do roku 2007 se mírně zvýšilo, ale nedochází ke každoročnímu navýšení (viz graf. č. 3).

V roce 1998, kdy bylo možné svěřit od měsíce srpna dítě do střídané a společné výchovy, bylo soudy v řízení o nezletilých dětech pro případ rozvodu pravomocně rozhodnuto o svěření do střídané a společné výchovy jen 28 případů, což činilo 0,12 % z celkového počtu všech případů svěření do výchovy po rozvodu manželství.

V dalších letech až do roku 2001 se počet případů zvyšoval. V roce 2002 došlo ke snížení počtu případů na 488, ale byl nižší i celkový počet případů svěření do výchovy po rozvodu manželství. Procentní podíl střídané a společné výchovy byl v tomto roce 2,14 %.

K obdobnému poklesu došlo i v roce 2005, ale díky nižšímu počtu všech případů svěřením do výchovy v tomto roce, se opět procentní podíl střídavé a společné výchovy zvýšil na 2,87 %. V roce 2006 byl procentní podíl 3,58 % a v roce 2007 bylo rozhodnuto o svěřením do střídavé a společné výchovy 860 případů, což činilo 4,47 % z celkového počtu svěřením do výchovy po rozvodu manželství (viz graf č. 4).

Graf č. 4 – Případy svěřením do společné a střídavé výchovy

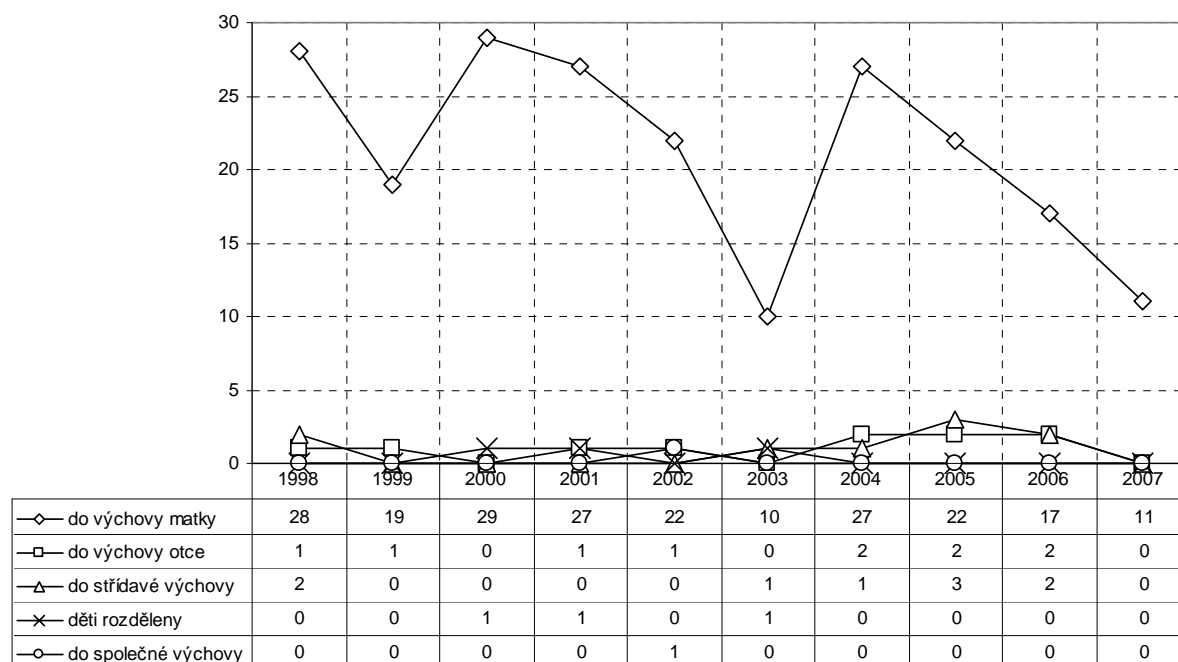

Bylo zjištěno, že od roku 1998 do roku 2007 se z celkového počtu svěřením dětí do výchovy po rozvodu manželství každoročně zvyšovalo procento počtu případů společné a střídavé výchovy (případy společné výchovy a střídavé výchovy jsou evidovány dohromady).

Nedochází ke každoročnímu navýšení počtu případů svěřením do společné a střídavé výchovy, ale stoupá procentní podíl počtu těchto případů z celkového počtu případů svěřením do výchovy.

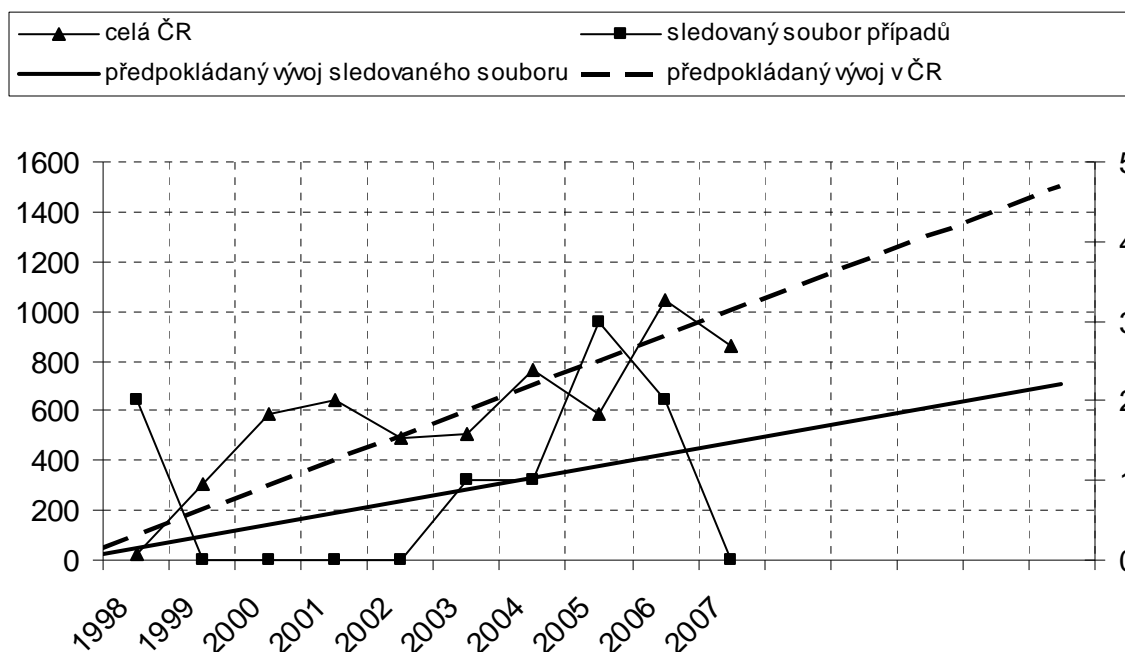
V oblasti čítající 13 tis. obyvatel jsem zkoumala v období deseti let od roku 1998 do roku 2007 případy rozhodnutí o svěřeni do péče matky, otce, střídavé a společné výchovy.

Graf č. 5 – Případy svěřeni do výchovy u sledovaného souboru případů

V uvedeném období bylo rozhodnuto 235 případů svěřeni do péče po rozvodu manželství. Z tohoto počtu bylo rozhodnuto soudem o svěřeni dětí do střídavé výchovy 9 případů. Průměrné procento střídavé výchovy po rozvodu manželství k počtu všech rozhodnutí o svěřeni do výchovy po rozvodu manželství v období deseti let je ve sledované oblasti 3,8 %. (viz. graf č. 5).

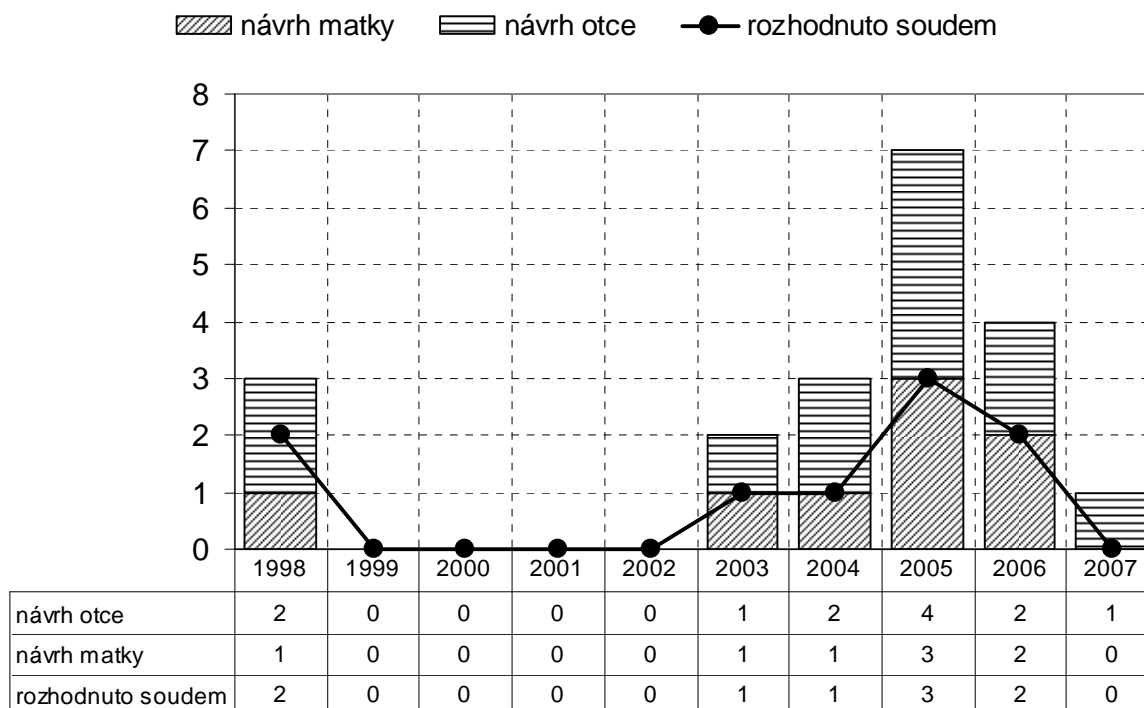
Graf č. 6 - Porovnání svěření dětí do střídavé výchovy u sledovaného souboru a v České republice

Pokud provedeme srovnání svěření do střídavé výchovy v České republice a sledovaného souboru, předpokládaný vývoj v České republice je stoupající. Stejný vývoj je zřetelný i u sledovaného souboru.

Domnívám se, že i když je zřetelná stoupající tendence, v současné době nedokáže nikdo odpovědět na otázku, jaký bude další vývoj počtu svěření do střídavé výchovy, jak dlouho bude počet případů střídavé výchovy z celkového počtu případů svěření do výchovy stoupat a na kolika procentech se zastaví.

Graf č. 7 – Návrhy rodičů na svěření dětí do střídavé výchovy

U sledovaného souboru 235 případů svěření do výchovy bylo zjištěno, že bylo rozhodnuto o střídavé výchově v devíti případech. Otcové žádali o svěření do výchovy ve dvanácti případech matky jen osmi. Ve třech případech otcové žádali svěřit dítě do střídavé výchovy, ale dítě bylo svěřeno do výchovy matky. Ve dvou případech u otce a ve dvou případech u matky je zaznamenána žádost do střídavé výchovy, ale první návrh rodičů byl do vlastní péče u matky a do vlastní péče u otce (viz další statistika).

Dále jsem zkoumala soubor devíti případů rozhodnutí o svěření do střídavé výchovy. Ve všech případech se jednalo o svěření do výchovy jednoho dítěte. Děti byly ve věku 4 až 13 let.

Byly zjišťovány tyto parametry:

- první návrh rodičů o svěření do péče
- rozhodnutí soudu

- posouzení znalcem
- vyjádření dítěte
- frekvence střídání

První návrh rodičů na svěření do péče

Ve sledovaném vzorku devíti svěření do střídavé výchovy ve čtyřech případech podali rodiče soudu návrh s tím, že se předem dohodli na střídavé výchově.

V ostatních pěti případech podaly matky návrh na svěření dítěte do své výchovy a otcové v těchto případech 2x požádali do péče otce a 3x do střídavé výchovy.

Rozhodnutí soudu

Ve sledovaném vzorku devíti svěření do střídavé výchovy v osmi případech došlo před soudem k dohodě o svěření dítěte do střídavé výchovy. Z toho ve čtyřech případech se rodiče na střídavé výchově dohodli ještě před podáním návrhu soudu. V dalších dvou případech byl první návrh obou rodičů na svěření do své výchovy, tedy matka žádala svěřit dítě do své péče a otec do své a ve dvou případech matka žádala dítě do své péče, otec žádal střídavou výchovu. Nakonec se rodiče v těchto čtyřech případech dohodli na střídavé výchově a soud ji potvrdil.

V jednom případě rozhodl soud o střídavé výchově bez dohody rodičů, matka v tomto případě žádala dítě do své výchovy, otec žádal střídavou výchovu.

Posouzení znalcem

Ve dvou případech z devíti sledovaných soud požádal o vypracování znaleckého posudku. V obou případech znalec konstatoval, že je střídavá výchova pro dítě vhodná. Z těchto dvou případů v jednom případě se rodiče před soudem dohodli na střídavé výchově, v dalším rozhodl soud o střídavé výchově bez dohody rodičů.

Vyjádření dítěte

K výslechu dítěte před soudem bylo přistoupeno z devíti sledovaných případů v jednom případě, a to u dítěte ve věku 13 let. Ve dvou případech byl zjišťován názor dítěte prostřednictvím orgánu sociálně-právní ochrany dětí.

Frekvence střídání

V pěti případech z devíti zkoumaných bylo stanoveno střídání po měsíci, z toho v jednom případě byl navíc dohodnut styk o víkendu s druhým rodičem, který v té době neměl dítě ve výchově. V jednom případě bylo dohodnuto střídání po čtrnácti dnech, ve třech případech bylo dohodnuto střídání po týdnech.

3.4 Případové studie

Uvádím tři kazuistiky, na kterých jsou nejvíce patrná zjištění provedená zkoumáním jednotlivých případů střídavé výchovy.

Studie 1

Nezletilá se narodila v manželství jako jediné dítě.

Matka podala návrh na úpravu práv a povinností k nezletilé dceři po rozvodu manželství z důvodu, že manželství je delší dobu hluboce a trvale rozvráceno, nelze očekávat jeho obnovení. Manželé spolu již delší dobu nežijí. O dceru ve věku 7 let se starala převážně matka, otec se na výchově dítěte podílel jen minimálně. Matka navrhla, aby byla dcera svěřena do péče matky.

Otec podal návrh na svěření dcery do své péče, sdělil připomínky k péči matky o dceru.

Proběhlo první soudní jednání. Byli vyslechnuti oba rodiče a jednání bylo odročeno za účelem předvolání dalších svědků.

V období před dalším jednáním soudu rodiče uzavřeli mimosoudní dohodu o střídací péči.

Soud schválil dohodu rodičů o úpravě a výkonu rodičovské zodpovědnosti ve znění:

Nezl. se v každém sudém kalendářním měsíci v roce svěřuje do výchovy matky a v každém lichém kalendářním měsíci v roce do výchovy otce a stanovil výživné.

Tato střídací výchova funguje 4 roky.

Studie 2

Nezletilý se narodil v manželství jako jediné dítě.

Matka podala návrh na úpravu práv a povinností k nezletilému synovi po rozvodu. Uvedla, že rodiče bydlí společně, ale nevedou několik měsíců společnou domácnost. V péči o syna ve věku 4 let se střídají. Navrhla svěřit syna do své péče.

Otec navrhl svěřit syna do péče otce popř. střídací nebo společné péče, neboť se dle jeho názoru rodiče dokáží na péči domluvit.

Při probíhající soudní řízení oba rodiče trvali na svých návrzích.

Soud ustanovil soudního znalce, aby provedl celkový psychologický rozbor rodičů a dítěte, posoudil výchovné schopnosti rodičů, jaký dopad na psychiku dítěte by mělo střídání ve výchově a kterému z rodičů má být dítě svěřeno do výchovy.

Znalec doporučil jako prioritní střídací výchovu obou rodičů.

I poté matka trvala na svěřením syna do své výchovy.

Soud rozhodl takto:

Nezletilý se svěřuje vždy v každém lichém kalendářním měsíci v roce do výchovy matce a vždy v každém sudém kalendářním měsíci v roce do výchovy otci a stanovil výživné v době, kdy bude nezl. v péči druhého rodiče ve stejné výši oběma rodičům.

Tato střídací výchova funguje 10 let.

Studie 3

Nezletilá se narodila v manželství jako jediné dítě.

Otec podal návrh na úpravu práv a povinností k dceři po rozvodu. Uvedl, že s manželkou nevedou půl roku společnou domácnost, bydlí odděleně, o dceru ve věku 5 let se stará otec. Navrhl svěření dcery do výchovy otce.

Matka navrhla svěřit nezletilou dcerou do péče matky, ale uvedla, že by souhlasila i se střídavou péčí.

Soud ustanovil soudního znalce, aby provedl celkový psychologický rozbor rodičů a dítěte, posoudil výchovné schopnosti rodičů a posoudil vhodnost střídavé péče. Znalec konstatoval střídavou výchovu jako vyhovující.

Rodiče při soudním jednání dohodli a soud schválil dohodu ve znění:

Nezletilá se svěřuje vždy v každém kalendářním měsíci v roce v době od 1. do 15. dne v měsíci do péče otce a od 16. dne v měsíci do konce kalendářního měsíce do péče matky.

Tato střídavá výchova funguje 4 roky

Hypotéza 1

Statisticky bylo ověřeno, že v období deseti let od roku 1998 do roku 2007 bylo z celkového počtu případů svěřených do výchovy po rozvodu manželství v celé České republice v průměru za celé období 2,35 %, tedy velice nízké. Procento svěření do střídavé výchovy má stoupající tendenci.

K obdobnému zjištění došlo i u zkoumaného vzorku. Průměrné procento k počtu všech rozhodnutí o svěření do výchovy po rozvodu manželství v období deseti let je 3,82 %, což je procento nepatrně vyšší než průměr za celou Českou republiku, ale opět velice nízké. V takto malém vzorku nebyla zjištěna stoupající tendence.

Hypotéza H1), že **počet případů svěření dítěte po rozvodu do střídavé výchovy je minimální**, byla ověřena jako pravdivá.

Hypotéza 2

Na sledovaném vzorku bylo statisticky ověřeno, že otcové jsou ti, kteří ve více případech navrhnou svěřit dítě do střídavé výchovy. Matky navrhnou ve většině případů svěřit dítě do své výchovy.

Hypotéza H2), že **o svěřením dítěte do střídavé výchovy žádají více otcové dětí**, byla ověřena jako pravdivá.

Hypotéza 3

Na vzorku případů bylo zjištěno, že dohoda rodičů na střídavé výchově není podmínkou rozhodnutí o střídavé výchově. Na střídavé výchově byli dohodnuti jen čtyři z devíti rodičů, v průběhu soudního řízení se na střídavé výchově dohodli i další čtyři rodiče, ale v jednom případě rozhodl o střídavé výchově soud sám. Není tedy podmínkou střídavé výchovy dohoda rodičů na střídavé péči.

Hypotéza H3), že **podmínkou střídavé výchovy je dohoda rodičů na střídavé péči o dítě**, byla ověřena jako nepravdivá.

Hypotéza 4

Soud v případě, kdy se rodiče nedohodnou na svěřením dítěte do výchovy, využívá možnosti ustanovení soudního znalce, aby odpověděl na otázky, na které nezná odpovědi a které jsou důležité pro rozhodnutí soudu. Ve výjimečných případech přistupuje i ke zkoumání názoru nezletilých dětí přímo u soudního jednání nebo prostřednictvím orgánu sociálně-právní ochrany dětí.

Hypotéza H4), že **posudek znalců a vyjádření názoru dítěte využívá soud výjimečně**, byla ověřena jako pravdivá.

Hypotéza 5

U sledovaného vzorku bylo zjištěno, že nejvíce je využíváno střídání po měsíci, méně po týdnech a nejméně po čtrnácti dnech.

Hypotéza H5), že **nejvíce je u střídavé výchovy využíváno střídání v měsíčních intervalech**, byla ověřena jako pravdivá.

3.5 Pomoc rodinám při svěření dítěte do výchovy po rozvodu manželství

Ve Velké Británii existuje forma zprostředkovatelské služby. Tato služba poradců a zprostředkovatelů není povinná. První byla zavedena v Bristolu v roce 1978, ale začala být více využívána v posledních letech. Důraz se klade na to, aby rodiče dospěli k dohodě, která je v zájmu dětí, projednávají se sporné otázky. Zprostředkovatel musí být nestranný, není to terapeut. Jeho úkolem je umožnit manželům, aby hledali vlastní řešení svých sporů. Zprostředkovatelé nemají právní vzdělání.

Domnívám se, že obdobným směrem jako ve Velké Británii bychom se mohli ubírat i u nás. Při každém rozvodu manželství, kde jsou děti, je soudem ustanoven opatrovníkem orgán sociálně-právní ochrany dětí, ale protože podává soudu kromě výchovných zpráv o rodinách i návrhy řešení, mnohdy se při sporech rodičů musí rozhodnout, na kterou stranu se přiklonit. Proto z pohledu některých rodičů orgán sociálně-právní ochrany dětí není nestranný. Může poradit, vést rodiče k hledání řešení problémů, ale služba poradců a zprostředkovatelů by dle mého názoru byla ideálním řešením. Už dnes existují různé typy poradenské činnosti v neziskových organizacích, krizových centrech, poradnách. Jsou to většinou služby terapeutické.

Sociální pedagogika zahrnuje všechny oblasti, které mohou být využity při pomoci rodinám zvládat mnohdy nelehkou situaci při rozpadu rodiny a dalšího fungování. V současnosti je poskytována rodinám pomoc psychologická prostřednictvím různých organizací zřízených obcemi, občanskými sdruženími, neziskovými organizacemi. Domnívám se, že v případě poradenství spojeném s další výchovou dětí po rozvodu manželství by byla ideální právě služba poradců a zprostředkovatelů, kteří by měli vzdělání v oblasti sociální

pedagogiky, protože sociální pedagogika se zabývá širokou oblastí od pedagogiky přes psychologii, sociologii, právo, až po životní prostředí. Právě takto široký rozsah znalostí v mnoha oblastech by byl pro tento typ poradenské služby největším přínosem.

3.6 Shrnutí

Zkoumáním spisové dokumentace a statistickým zpracováním údajů bylo zjištěno, že není mnoho případů svěření dítěte do střídavé výchovy, ale počet případů stále stoupá.

Dále bylo zjištěno, že o střídavou výchovu mají ve větší míře zájem otcové dětí, matky žádají ve většině případů svěřit dítě do své výchovy.

Dítě je svěřeno do střídavé péče většinou jen v případech, kdy se rodiče na střídavé výchově dohodnou. Tato skutečnost je možná dána také nálezem ústavního soudu v roce 2005, který uvedl, že rozhodnutí o střídavé výchově nezletilého dítěte by mělo vycházet ze společné vůle a dohody rodičů. Nález Ústavního soudu z roku 2008 uvádí, že je samozřejmě lepší, aby se rodiče na takovém modelu výchovy dohodli, nezbytnou podmínkou to však vždy není.

V případech potřeby soud využívá posudku soudního znalce a zjištění názoru dítěte. Soudy přistupují v případě svěření do střídavé výchovy ke každému případu individuálně.

U sledovaného vzorku případů byla nejvíce využívána doba střídání po měsíci, méně využíváné bylo střídání po týdnech, ale objevilo se i střídání v intervalu čtrnácti dnů.

ZÁVĚR

Ve své bakalářské práci jsem se zabývala střídavou výchovou o děti po rozvodu manželství v období deseti let, kdy byla upravena možnost svěřeni dětí do střídavé výchovy novelou zákona o rodině č. 91/1998 Sb.

Mým cílem bylo zejména zjistit, jak byla využívána střídavá výchova rodiči dětí v období deseti let od roku 1998 do roku 2007. Dále jsem chtěla ověřit, který z rodičů má větší zájem o střídavou výchovu, jak je střídavá výchova realizována a jakým způsobem k tomuto institutu přistupují soudy v České republice.

Domnívám se, že stanovené cíle bakalářské práce byly naplněny.

Ze statistického zpracování vyplynulo, že je střídavá výchova využívána jen ve velmi málo případech. Není velké procento rodičů, kteří si přejí, jsou schopni, a ochotni dohodnout se a podílet se na všech oblastech života dítěte. Domnívám se, že je tomu tak také proto, že je v České republice silně zakotveno z minulých let, že je to právě žena, která se má starat o děti a domácnost a vše stihnout ještě po své práci. Poměr rozhodnutí o střídavé výchově k celkovému počtu svěřeni do výchovy každoročně roste. Je otázkou, kdy se trend zvyšování střídavé výchovy zastaví.

O střídavou výchovu mají větší zájem otcové. Většinou je to v případech, kdy se otec už před rozvodem manželství podílí na výchově dítěte.

Je preferováno, aby se rodiče na střídavé výchově dohodli, ale dohoda není podmínkou. Soudy zkoumají vhodnost tohoto způsobu výchovy po rozvodu manželství pro rodiče, a zejména pro děti. Důkladně je prověřována vhodnost střídavé výchovy pro děti v případě, když má zájem o střídavou výchovu jen jeden rodič. Méně, pokud oba rodiče se střídavou výchovou souhlasí a domluví se na ní.

Nejvíce je preferován model střídání v období jednoho měsíce, ale je využíváno i období střídání po týdnu nebo po čtrnácti dnech.

Domnívám se, že střídavá výchova není ideální variantou, má však určitá pozitiva. Dítě je rovnoměrně s oběma rodiči, oba rodiče fungují ve všech oblastech života, oba se

starají stejnou měrou. Není to jako ve většině případů, kdy je dítě svěřeno do výhradní výchovy jednomu rodiči, který zajišťuje vše. Druhý rodiče je jen na zábavu a hraní v době, kdy si dítě bere, a to je většinou jen na víkend.

Model střídavé výchovy tedy není dobrý pro všechny rodiče a pro všechny děti. Je jednou z alternativ, která může v některých rodinách fungovat a díky ní se může zlepšit život všech zúčastněných.

Myslím, že by bylo přínosné pro rodiče i děti, kdyby existovala kromě psychologické pomoci pro rodiče před rozhodnutím o tom, jak budou pečovat o dítě po rozvodu, i pomoc poradců. Díky této pomoci, která by ukázala rodičům, co je pro jejich dítě nejlepší, bylo by jednodušší a kratší rozhodování rodičů i soudů.

V zákonech je zakotveno, že by měly být zajištěny co nejpříznivější podmínky pro vývoj dítěte, je sledován zejména zájem dítěte a blaho dítěte. Domnívám se, že pokud bude střídavá výchova přínosem pro minimum dětí, byť i jedno jediné, alelepší jeho podmínky života, má v České republice své místo.

RESUMÉ

Bakalářská práce se zabývá výchovou dětí po rozvodu manželství v České republice se zaměřením na střídavou výchovu, která existuje od roku 1989.

V úvodu práce je uveden cíl bakalářské práce, metody a formy, které jsem použila při zpracování práce.

První část je věnována vysvětlení a historii rozvodů manželství, dále zákonům, které upravují rozvod manželství a svěřením dítěte do výchovy po rozvodu manželství, a to zejména zákonu o rodině č. 94/1963 Sb. Dále je vysvětleno, jak probíhá řízení u soudu ve věci svěřením dětí do výchovy po rozvodu manželství.

Ve druhé části jsou vysvětleny základní pojmy jako je výhradní péče, společná výchova a střídavá výchova. Dále jsou rozebrány podmínky, které ovlivňují střídavou výchovu.

Ve třetí části jsou hledány odpovědi na hypotézy, které vyplynuly z podmínek střídavé výchovy a jak je střídavá výchova využívána v České republice. Jsou popsány jednotlivé případy, kdy bylo dítě svěřeno do střídavé výchovy. Dále je hledán způsob, jak by mohla rodinám při rozhodování o dítěti po rozvodu manželství pomoci sociální pedagogika.

Na základě zjištěných skutečností lze konstatovat, že střídavá výchova je využívána v České republice velice málo, ale počty případů se každým rokem zvyšují. Více mají zájem o střídavou výchovu otcové dětí. Střídavá výchova není vhodná pro všechny děti. Nejlepší situace pro střídavou výchovu je tehdy, když se rodiče na střídavé výchově dohodnou, ale podmínkou je, aby byli rodiče schopni alespoň spolupracovat.

ANOTACE A KLÍČOVÁ SLOVA

Anotace

Bakalářská práce Střídavá péče o děti po rozvodu manželství se zabývá střídavou výchovou po rozvodu manželství v České republice v období deseti let od roku 1998 do roku 2007. Popisuje střídavou výchovu a další druhy svěření dítěte do výchovy po rozvodu manželství. Odpovídá na otázky, jak často je střídavá výchova využívána, zda má místo v České republice a jak by mohla pomoci sociální pedagogika rodičům při rozhodování o dítěti po rozvodu manželství.

Klíčová slova

Dítě, rozvod manželství, střídavá výchova, střídavá péče, společná výchova, výhradní péče.

Annotation

Bachelor's thesis Take turns about the children after separation concern take turns education after separation in Czech Republic within years from 1998 till 2007. Describe take turns education and other type of fosterage after separation. Reply for answers, how often is take turns make use, whether has already the place in Czech Republic and how can be helpful social pedagogy while the parents make decision about the child after separation.

Keywords

Child, separation, take turns education, take turns fosterage, common education, sole care.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. ČERNÁ PETRA, Rozvod, otcové a děti, 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, s.r.o., 2001 s. 40
2. DUDOVÁ RADKA, Otcovství po rozchodu rodičovského páru, Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2008
3. HOLUB MILAN, aj., Zákon o rodině, komentář a předpisy související, 8. vyd. Praha: Linde Praha a.s., 2007 s. 64, s. 65
4. HRUŠÁKOVÁ MILANA, Rodinné právo v aplikační praxi, 1. vyd. Praha: C.H.Beck, 2000 s. 29
5. MATOUŠEK OLDŘICH, Rodina jako instituce a vztahová síť, 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství
6. NOVÁK TOMÁŠ, PRŮCHOVÁ BOHUMILA, Předrozvodové a rozvodové poradenství, 1. vyd. Praha: Grada, 2007 s. 69
7. PRŮCHOVÁ BOHUMILA, Slušný rozvod, Brno: ERA group spol. s r.o. Brno, 2002 s. XIV.
8. SMITH HEATHER, Děti a rozvod, 1. vyd. Praha: Portál, s.r.o., 2004 s. 16
9. STŘELEK STANISLAV a kol., Kapitoly z rodinné výchovy, 1. vyd. Praha: FORTUNA, 1992
10. TEYBER EDVARD, Děti a rozvod, 1. vyd. Praha: Návrat domů, 2007
11. WARSHAK A. RICHARD, Rozvodové jedy, 1. vyd. Praha: Triton, s.r.o., 2003
12. WARSHAK A. RICHARD, Revoluce v porozvodové péči o děti, 1. vyd. Praha: Portál, 1996 s. 161, s. 172
13. ÚZ č. 682 Občanský soudní řád, Ostrava-Hrabůvka, Sagit, a.s., 2008
14. <http://www.ententyky.cz> 23.7.2008
15. <http://www.justin.cz>, Spravedlnost dětem - Judikatura
16. <http://www.portal.justice.cz>
17. <http://www.soc.cas.cz>, Sociologický ústav AV ČR, 3.3.2008
18. Empirická studie o střídavé výchově, Oslo 25.1.2007 – tisková zpráva norské vlády